

Πληροφορίες:

Σωτήριος Ασημάκης (τηλ.: 2131306603)
Αλεξάνδρα Πολιτοστάθη (τηλ.: 2131306706)
GRAFEIOSYNIGOROU@synigoros.gr

Προς
κ. Κ. Πιερρακάκη
Υπουργό Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού
Ανδρέα Παπανδρέου 37,
151 80 – Μαρούσι
minister@minedu.gov.gr

Αξιότιμε κύριε Υπουργέ,

Ασκώντας την προβλεπόμενη στο εδ. α' της παρ. 2 του άρθρου 4 του ν. 3094/2003¹ αρμοδιότητα, λαμβάνω τη πρωτοβουλία να σας απευθύνω την παρούσα επιστολή, η οποία αφορά στη διερεύνηση του ζητήματος των εξεταζόμενων στις πανελλαδικές εξετάσεις ειδικών μαθημάτων. Το εν λόγω ζήτημα παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το σύνολο των υποψηφίων που ενδιαφέρονται να εισαχθούν σε συγκεκριμένες σχολές/ συγκεκριμένα τμήματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, για τα οποία η εξέταση στα εν λόγω μαθήματα είναι υποχρεωτική, ιδιαίτερος δε για εκείνες/εκείνους που δεν διαθέτουν την οικονομική δυνατότητα να προετοιμαστούν σχετικά καταφεύγοντας σε υπηρεσίες εκπαιδευτικών φορέων του ιδιωτικού τομέα.

Στην παρούσα αναπτύσσονται οι απόψεις της Αρχής αναφορικά με το σχετικό συνταγματικό πλαίσιο, καθώς και οι παρατηρήσεις της σε ό,τι αφορά εκφάνσεις της διοικητικής δράσης αρμοδιότητας του Υπουργείου σας, οι οποίες δεν φαίνεται να συνάδουν με το πλαίσιο αυτό και χρήζουν βελτίωσης/επανεξέτασης. Τούτων δοθέντων, παρακαλούμε για την ενημέρωση της Αρχής και τις δέουσες ενέργειες, όπου απαιτείται, κατά τα ακόλουθα:

A. Το συνταγματικό πλαίσιο της πρόσβασης στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα

1. Καταρχάς, υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 16 του Συντάγματος, «*[η] παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους και έχει σκοπό την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνειδήσεως και τη διάπλασή τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες*», ενώ, σύμφωνα με το εδ. α' της παρ. 4 του ίδιου άρθρου, «*[ό]λοι οι Έλληνες έχουν δικαίωμα δωρεάν παιδείας, σε όλες τις βαθμίδες της, στα κρατικά εκπαιδευτήρια*».

2. Όπως υποστηρίζεται σχετικά², η παιδεία, ως οργανωμένη παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών, δεν συνιστά απλώς αντικείμενο «μέριμνας» του Κράτους, αλλά, κατά το λεκτικό

¹ Ν. 3094/2003 «Συνήγορος του Πολίτη και άλλες διατάξεις» (Α' 10)

² Βλ. Νίκου Κ. Αλιβιζάτου, Πέρα από το 16 – τα πριν και τα μετά, Μεταίχμιο, 2007, σελ. 90επ., με παραπομπές στη σχετική νομολογία και βιβλιογραφία. Βλ. και Δημήτρη Σαραφινού σε: Φ. Σπυρόπουλου, Ξ. Κοντιάδη, Χ. Ανθόπουλου, Γ. Γεραπετρίτη (επιστημονική διεύθυνση), Σύνταγμα – κατ' άρθρο ερμηνεία, εκδόσεις

του Συντάγματος³, «βασική αποστολή» του ή, κατ' άλλη, διατύπωση, «θεμελιώδη συνταγματική του υποχρέωση⁴», ενώ στο εδ. α' της παρ. 4 του άρθρου 16 του Συντάγματος περί του δικαιώματος των Ελλήνων⁵ για δωρεάν παιδεία κατοχυρώνεται το κοινωνικό δικαίωμα στην εκπαίδευση⁶, δηλαδή η αξίωση για δωρεάν παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες⁷, απαραίτητη προϋπόθεση για την άσκηση του οποίου αποτελεί και η διασφάλιση της πρόσβασης στα αντίστοιχα δημόσια εκπαιδευτήρια.

3. Σε ό,τι αφορά την ανώτατη εκπαίδευση, σύμφυτη με την εν λόγω πρόσβαση θεωρείται η θέσπιση διαδικασίας επιλογής των αξιότερων να φοιτήσουν στα δημόσια ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα με εφαρμογή αντικειμενικών και απρόσωπων κριτηρίων ακαδημαϊκού χαρακτήρα, δεδομένου ότι η καθιέρωση κριτηρίων επιλογής άλλης φύσης αντίκειται στις αρχές της ισότητας και της αξιοκρατίας⁸. Συγκεκριμένα, όπως έγινε δεκτό από τη νομολογία⁹, τα άρθρα 4 παράγραφοι 1, 5 και 16 του Συντάγματος¹⁰ επιβάλλουν στον νομοθέτη την οργάνωση ενός συστήματος εισαγωγής στα δημόσια ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα¹¹ με επιλογή των υποψηφίων, η οποία θα γίνεται με αμιγώς ακαδημαϊκά κριτήρια, ήτοι με εξετάσεις σε συναφή μαθήματα, οι δε εκ του νόμου προβλεπόμενες σχετικές διαδικασίες εξέτασης πρέπει να διαμορφώνονται κατά τρόπο, ώστε να μην παραβιάζεται η αρχή της ισότητας¹². Περαιτέρω, υποστηρίζεται σχετικά ότι το κοινωνικό δικαίωμα για δωρεάν παιδεία σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί, εάν περιορίζεται μόνο σε όσους έχουν τα οικονομικά μέσα να εκπαιδευθούν, προκειμένου δε να διασφαλίζεται η δυνατότητα αυτή, δύναται να αξιωθεί από το Κράτος η ισότιμη πρόσβαση σε αυτές και, συνεπώς, από τις διατάξεις της παρ.

Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2017, σελ. 385, όπου η διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 16 του Συντάγματος χαρακτηρίζεται ως «[κ]ατευθυντήρια αρχή της ερμηνείας του Συντάγματος για το σύνολο των εκπαιδευτικών ελευθεριών». Για τις νομικές βάσεις σε υπερεθνικό επίπεδο βλ. Δ. Δαρέλλη, Ελευθερία επιστήμης, έρευνας και διδασκαλίας. Εκπαίδευση – ακαδημαϊκή ελευθερία, σε: Σπύρου Βλαχόπουλου, Θεμελιώδη Δικαιώματα – ατομικά κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2017, σελ. 321-322.

³ Άρθρο 16 παρ. 2 του Συντάγματος

⁴ Βλ. Βασιλείου Σκουρή, Δίκαιο της Παιδείας, σε: Βασιλείου Σκουρή – Αναστάσιου Τάχου, Ειδικό Διοικητικό Δίκαιο – Τεύχος 6, Β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995, σελ. 21.

⁵ Για τη δυνατότητα και των αλλοδαπών να έχουν πρόσβαση στη δημόσια δωρεάν παιδεία ιδίως επί τη βάσει κανόνων υπερνομοθετικής ισχύος, βλ. Κώστα Χ. Χρυσόγονου, Σπύρου Β. Βλαχόπουλου, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, Τέταρτη αναθεωρημένη έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2017, σελ. 378, Δ. Δαρέλλη, όπ.π., σελ. 322-323, καθώς και Νίκου Κ. Αλιβιζάτου, όπ.π., σελ. 97-98 με παραπομπή και στο με αρ. πρωτ. 429.2/01/1.10.2003 έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη.

⁶ Βλ. Βασιλείου Σκουρή, όπ.π., σελ. 27. Σύμφωνα με τον συγγραφέα, «[τ]ο άρθρο 16 διακρίνεται από τα άλλα κοινωνικά δικαιώματα που προβλέπει το Σύνταγμα ..., πρώτον επειδή έχει επιτακτική διατύπωση και δεν χαράσσει μόνο κατευθυντήριες γραμμές, και δεύτερον επειδή έχει συγκεκριμενοποιηθεί σε μεγάλη έκταση».

⁷ Βλ. σχετικά Παναγιώτη Ε. Πουλή, Εκπαιδευτικό δίκαιο και θεσμοί, Έβδομη έκδοση πλήρως αναθεωρημένη και βελτιωμένη σύμφωνα με τις νέες ρυθμίσεις, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2014, σελ. 45, 48.

⁸ Βλ. τη βασική ΣτΕ 2820/1999, ΔτΑ 2000, σελ. 156επ, καθώς και ΣτΕ 988/2014, 183/2001, 1969/1994, 673/1987, βλ. σχετικά Δ. Δαρέλλη, όπ.π., σελ. 327.

⁹ Βλ. σχετικά ΣτΕ 4137/1990, ΕλλΔνη 1992, σελ. 220.

¹⁰ Βλ. επίσης, Βασιλείου Σκουρή, όπ.π., σελ. 28, σύμφωνα με τον οποίο το Κράτος, πέρα από τις ρητώς αναφερόμενες υποχρεώσεις του άρθρου 16 του Συντάγματος έχει και όλες τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις υπόλοιπες διατάξεις περί ατομικών δικαιωμάτων και, κυρίως, από τη συνταγματική αρχή της ισότητας.

¹¹ Για μια ιστορική αναδρομή στα συστήματα εισαγωγής στην ανώτατη εκπαίδευση βλ. σχετικά Παναγιώτη Ε. Πουλή, Εκπαιδευτικό δίκαιο και θεσμοί, Έβδομη έκδοση πλήρως αναθεωρημένη και βελτιωμένη σύμφωνα με τις νέες ρυθμίσεις, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2014, σελ. 418-419.

¹² Βλ. και Δημήτρη Σαραφianού, όπ.π., σελ. 387-388, όπου και αναφορά στο άρθρο 26 παρ. 1 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, σύμφωνα με την οποία η πρόσβαση στην ανώτατη παιδεία πρέπει να είναι ανοικτή σε όλους υπό ίσους όρους, ανάλογα με τις δυνατότητές τους. Βλ., επίσης, Κώστα Χ. Χρυσόγονου, Σπύρου Β. Βλαχόπουλου, όπ.π., σελ. 379-380.

4 του άρθρου 16 και του άρθρου 4 του Συντάγματος καθιερώνεται η αρχή της ισότητας των ευκαιριών στο εκπαιδευτικό σύστημα και δη όχι ως τυπική, αλλά ως ουσιαστική ισότητα¹³.

Β. Ενισχυτική διδασκαλία στα εξεταζόμενα στις πανελλαδικές εξετάσεις ειδικά μαθήματα: νομοθετικός ορισμός και γενικές αρχές

Λαμβάνοντας υπόψιν τα ανωτέρω, αναφορικά με το ζήτημα των πανελλαδικώς εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων σημειώνονται τα εξής:

1. Σύμφωνα με τον σχετικό ορισμό του τελευταίου εδαφίου της περ. α' της παρ. 1 του άρθρου 26 («Αντισταθμιστική εκπαίδευση») του ν. 4368/2016¹⁴, όπως αυτό προστέθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 4713/2020¹⁵ και ισχύει, «[σ]την έννοια της αντισταθμιστικής εκπαίδευσης¹⁶ εντάσσεται και η ενισχυτική διδασκαλία που παρέχεται σε μαθητές της τρίτης (Γ') τάξης Γενικών και Επαγγελματικών Λυκείων, Λυκείων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (Ε.Α.Ε.), καθώς και της τέταρτης (Δ') τάξης των Ενιαίων Ειδικών Επαγγελματικών Γυμνασίων Λυκείων (ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.), στα εξεταζόμενα στις πανελλαδικές εξετάσεις ειδικά μαθήματα που δεν περιλαμβάνονται στο ωρολόγιο πρόγραμμα».

Επίσης, σύμφωνα με την περ. ε' της παρ. 1 του άρθρου 26 του ν. 4368/2016, όπως αυτή προστέθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 14 του ν. 4713/2020 και ισχύει, η ενισχυτική διδασκαλία των ειδικών μαθημάτων αποτελεί «... πρόγραμμα διδασκαλίας, για το οποίο είναι αρμόδιες η Διεύθυνση Σπουδών, Προγραμμάτων και Οργάνωσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, η Διεύθυνση Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και η Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων. Σκοπός του προγράμματος, είναι η υποστήριξη και προετοιμασία των μαθητών της τρίτης (Γ') τάξης των Γενικών και των Επαγγελματικών Λυκείων, των Λυκείων Ε.Α.Ε., καθώς και της τέταρτης (Δ') τάξης των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ. στα πανελλαδικώς εξεταζόμενα ειδικά μαθήματα, που έχουν επιλέξει και που δεν περιλαμβάνονται στα αντίστοιχα ωρολόγια προγράμματα».

2. Τα ανωτέρω εξειδικεύτηκαν περαιτέρω με το εδ. α' της παρ. 1 του άρθρου Μόνου της υπ' αριθμ. 121228/ΓΔ4/24/15-10-2024 Απόφασης της Υφυπουργού Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού¹⁷, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, σύμφωνα με το οποίο «[μ]ε τον όρο «Ενισχυτική Διδασκαλία Ειδικών Μαθημάτων» (Ε.Δ.Ε.Μ.) νοείται η παρακολούθηση από τον/την μαθητή/τρια της Γ' τάξης Γενικών και Επαγγελματικών Λυκείων, Λυκείων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (Ε.Α.Ε.), καθώς και της τέταρτης Δ' τάξης των Ενιαίων Ειδικών

¹³ Βλ. και Δημήτρη Σαραφianού, όπ.π., σελ. 390-391.

¹⁴ Ν. 4368/2016 «Μέτρα για την επιτάχυνση του κυβερνητικού έργου και άλλες διατάξεις» (Α' 21)

¹⁵ Ν. 4713/2020 «Εκσυγχρονισμός της ιδιωτικής εκπαίδευσης και άλλες επείγουσες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων» (Α' 147)

¹⁶ Σύμφωνα με το εδ. α' της παρ. 1 του άρθρου 26 του ν. 4368/2016, όπως ισχύει, «... στην έννοια της αντισταθμιστικής εκπαίδευσης υπάγονται η ενισχυτική διδασκαλία των μαθητών γυμνασίου, η πρόσθετη διδακτική στήριξη των μαθητών όλων των τύπων λυκείου, η ενισχυτική διδασκαλία και η πρόσθετη διδακτική στήριξη που παρέχεται στα Καταστήματα Κράτησης, η κατ' ιδίαν διδασκαλία που παρέχεται σε κρατούμενους, καθώς και η διδασκαλία που παρέχεται στα τμήματα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που λειτουργούν στο πλαίσιο εγκεκριμένων Οργανισμών Θεραπείας του ν. 4139/ 2013 (Α' 74) και η εναλλακτική ενισχυτική διδασκαλία που παρέχεται σε μαθητές των επαγγελματικών λυκείων...», ενώ, σύμφωνα με την περ. β' της ίδιας παραγράφου, ενισχυτική διδασκαλία «... είναι η διδασκαλία που έχει ως σκοπό την επανένταξη των μαθητών στη διαδικασία μάθησης και τη βελτίωση της απόδοσής τους ώστε να ολοκληρώσουν την υποχρεωτική εκπαίδευση, να μειωθεί η μαθητική διαρροή και η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου, και να αυξηθούν τα ποσοστά πρόσβασης στην δεύτερη βαθμίδα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης».

¹⁷ Υπ' αριθμ. 121228/ΓΔ4/24/15-10-2024 Απόφαση της Υφυπουργού Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού «Οργάνωση και λειτουργία σχολικών κέντρων αντισταθμιστικής εκπαίδευσης ως προς την Ενισχυτική Διδασκαλία Ειδικών Μαθημάτων για το σχολικό έτος 2024-2025» (Β' 5767)

Επαγγελματικών Γυμνασίων-Λυκείων (ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.Λ.) ειδικού ετησίου προγράμματος υποστήριξης στα εξεταζόμενα στις πανελλαδικές εξετάσεις ειδικά μαθήματα: 1) Ελεύθερο Σχέδιο, 2) Γραμμικό Σχέδιο, 3) Γαλλικά, 4) Γερμανικά, 5) Ιταλικά, 6) Ισπανικά, 7) Μουσική Αντίληψη, Θεωρία και Αρμονία»¹⁸.

3. Κατά την άποψη της Αρχής, το προαναφερθέν συνταγματικό πλαίσιο κατοχύρωσης της αξίωσης για ισότιμη και αξιοκρατική εισαγωγή των υποψηφίων στις σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης βάσει αντικειμενικών και απρόσωπων κριτηρίων ακαδημαϊκού χαρακτήρα τυγχάνει εφαρμογής και στην περίπτωση των εν λόγω μαθημάτων, δεδομένου ότι αυτά αποτελούν υποχρεωτικό πρόσθετο πρόκριμα για την εισαγωγή υποψηφίων σε συγκεκριμένες σχολές, οι οποίες προβλέπονται από τις σχετικές κανονιστικές διατάξεις¹⁹ (βλ. σχετικά και κατωτέρω υπό Γ.δ.2). Ως εκ τούτου, η διασφάλιση της δυνατότητας για ισότιμη και αξιοκρατική πρόσβαση επιβάλλει στο Κράτος – σε συνταγματικό και όχι απλώς σε υπερνομοθετικό επίπεδο²⁰ – να εξασφαλίζει την ευχερή πρόσβαση των ενδιαφερόμενων υποψηφίων στην διδασκαλία των ως άνω ειδικών μαθημάτων και στην προετοιμασία τους για τις πανελλαδικές εξετάσεις με πληρότητα και ως προς το σκέλος αυτό. Κατά την άποψη της Αρχής, τα ανωτέρω δεν συνιστούν παροχή προσφερόμενη κατά διοικητική διακριτική ευχέρεια, αλλά συνταγματική υποχρέωση του Κράτους.

4. Ειδικότερα, η πρόσβαση των ενδιαφερόμενων υποψηφίων στα ειδικά μαθήματα δέον να νοείται τόσο με τη φυσική έννοια του όρου, δηλαδή ανεξαρτήτως της γεωγραφικής θέσης των σχολικών μονάδων, στις οποίες οι ενδιαφερόμενοι υποψήφιοι φοιτούν (λ.χ. νησιωτικές/δυσπρόσιτες σχολικές μονάδες) ή των τυχόν ειδικών χαρακτηριστικών των υποψηφίων (λ.χ. κρατούμενοι/ άτομα που ανήκουν σε μειονότητες/ άτομα με αναπηρία), όσο και με την οικονομική έννοια αυτού στο πλαίσιο της συνταγματικώς προβλεπόμενης δωρεάν παιδείας, δηλαδή της άνευ αντιτίμου παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, εις τρόπον ώστε να αμβλύνεται στο μέγιστο δυνατό βαθμό η ανισότητα των εκπαιδευτικών ευκαιριών ανάμεσα στους υποψηφίους, οι οποίοι διαθέτουν την οικονομική

¹⁸ Το εν λόγω λεκτικό διαμορφώθηκε μετά από την αντικατάσταση της αρχικής παραγράφου με την υπ' αριθμ. 147474/ΓΔ4/24/9-12-2024 Απόφαση της Υφυπουργού Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού «Τροποποίηση της υπό στοιχεία 121228/ΓΔ4/ 15-10-2024 υπουργικής απόφασης «Οργάνωση και λειτουργία σχολικών κέντρων αντισταθμιστικής εκπαίδευσης ως προς την Ενισχυτική Διδασκαλία Ειδικών Μαθημάτων για το σχολικό έτος 2024-2025» (Β' 5767)» (Β' 6879), κατόπιν της υπ' αριθμ. 69/28-11-2024 πράξης του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής, με την οποία το Ινστιτούτο εισηγήθηκε τη διόρθωση του τίτλου του υπό 7 μαθήματος από «Αρμονία, Ακουστική Ικανότητα, Μουσική Αντίληψη/Γνώση» σε «Μουσική Αντίληψη, Θεωρία και Αρμονία».

¹⁹ Βλ. σχετικά το άρθρο 1 «Σχολές, Τμήματα ή Εισαγωγικές Κατευθύνσεις Τμημάτων των ΑΕΙ και των ΑΣΤΕ για τα οποία απαιτείται εξέταση σε ειδικά μαθήματα και ορισμός ειδικών μαθημάτων για κάθε ένα από αυτά» της υπ' αριθμ. Φ.253/154481 /Α5/24/24-12-2024 Απόφασης του Υπουργού Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού «Ορισμός των Σχολών, των Τμημάτων και των Εισαγωγικών Κατευθύνσεων Τμημάτων ΑΕΙ και των ΑΣΤΕ, για την εισαγωγή στα οποία απαιτείται εξέταση σε ειδικά μαθήματα, καθώς και των αντίστοιχων ειδικών μαθημάτων, του τρόπου, του τόπου και του χρόνου εξέτασης και βαθμολόγησης της εξέτασης στα ειδικά αυτά μαθήματα και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια» (Β' 7261).

²⁰ Σχετικά με το ζήτημα της πρόσβασης στην εκπαίδευση υπό το πρίσμα του άρθρου 13 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα του Ο.Η.Ε. (ν. 1532/1985, Α' 45) βλ. Πηνελόπη Φουντεδάκη, Το κοινωνικό δικαίωμα στην παιδεία: η διάσταση θεωρίας και πράξης ως η αλήθεια του δικαιώματος, σε: Όμιλος Αριστόβουλος Μάνσης, Κοινωνικά δικαιώματα και κρίση του κράτους πρόνοιας (επιμέλεια: Γιώργος Σωτηρέλης, Χρήστος Τσαϊτουρίδης), εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα 2007, σελ. 181-184, όπου και αναφορά στις εκφάνσεις της ευχερούς πρόσβασης (accessibility) στις βαθμίδες του εκπαιδευτικού συστήματος, όπως είναι η μη διάκριση για ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού (λ.χ. μειονότητες, άτομα με αναπηρία), η δυνατότητα πρόσβασης με τη φυσική έννοια του όρου (λ.χ. δυσκολίες λόγω απόστασης, παροχή δυνατότητας εξ αποστάσεως διδασκαλίας) και η δυνατότητα πρόσβασης με την οικονομική έννοια του όρου, δηλαδή η πρόσβαση ασχέτως οικονομικών δυνατοτήτων.

δυνατότητα να αναζητήσουν σχετικές υπηρεσίες από εκπαιδευτικούς φορείς του ιδιωτικού τομέα, και σε εκείνους που δεν έχουν τη δυνατότητα αυτή.

5. Επιπροσθέτως, με δεδομένες τις απαιτήσεις της προετοιμασίας των υποψηφίων για την εισαγωγή τους στις οικείες πανεπιστημιακές σχολές, πρέπει να εξασφαλίζεται το υψηλότερο δυνατό επίπεδο των παρεχόμενων από το Κράτος εκπαιδευτικών υπηρεσιών που αφορούν τα πανελλαδικώς εξεταζόμενα ειδικά μαθήματα τόσο από πλευράς πραγματικού ουσιαστικού χρόνου διδασκαλίας, όσο και εκπαιδευτικών μεθόδων και μέσων, αλλά και επιμόρφωσης των διδασκόντων. Στο πλαίσιο αυτό, απαιτείται να υπάρχει διαρκής κρατική μέριμνα για την παροχή των απαιτούμενων για τη λειτουργία του προγράμματος οικονομικών και άλλων πόρων και τον έγκαιρο προγραμματισμό των σχετικών διοικητικών διαδικασιών (λ.χ. έκδοση σχετικών κανονιστικών αποφάσεων και εγκυκλίων/ προσκλήσεων, δηλώσεις υποψηφίων, πρόσληψη αναπληρωτών εκπαιδευτικών κ.λπ.), με στόχο την προετοιμασία των υποψηφίων, των διδασκόντων και των σχολικών μονάδων, ώστε να επιτυγχάνεται και στα ως άνω μαθήματα η διεξαγωγή της εκπαιδευτικής διαδικασίας με τρόπο πλήρη, ομαλό και απρόσκοπτο. Επισημαίνεται ότι τα ανωτέρω ποιοτικά κριτήρια δέον να εφαρμόζονται κατά τρόπο σταθερό και ομοιόμορφο για όλα τα ειδικά πανελλαδικώς εξεταζόμενα μαθήματα και στο σύνολο των δημόσιων σχολικών μονάδων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Χώρας, προκειμένου να εξασφαλίζεται η εν τοις πράγμασιν ισχύς των συνταγματικών αρχών της ισότητας και της αξιοκρατίας.

Γ. Οι παρατηρήσεις της Αρχής

Κατόπιν τούτων, μετά από έρευνα της Αρχής σε σχετικές διατάξεις του ισχύοντος νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου, εγκυκλίους, λοιπές διοικητικές πράξεις και έγγραφα και με την επιφύλαξη τυχόν διατάξεων και στοιχείων, τα οποία δεν ανευρέθηκαν, παρατηρούνται τα εξής:

α) Αναφορικά με τη φυσική πρόσβαση στην ενισχυτική διδασκαλία των πανελλαδικώς εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων

1. Σε ό,τι αφορά το ζήτημα της φυσικής πρόσβασης των ενδιαφερόμενων υποψηφίων στην ενισχυτική διδασκαλία ειδικών μαθημάτων, επισημαίνεται ότι, όπως ευχερώς συνάγεται από το προαναφερθέν συνταγματικό πλαίσιο, η ενισχυτική διδασκαλία των ειδικών μαθημάτων απαιτείται, καταρχήν, να παρέχεται από το σύνολο των σχολικών μονάδων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίες παρέχουν στους φοιτούντες σε αυτές πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση μέσω της συμμετοχής τους στις πανελλαδικές εξετάσεις.

2. Σημειώνεται σχετικά ότι, σύμφωνα με το εδ. β' της παρ. ε' της παρ. 1 του άρθρου 26 του ν. 4368/2016, όπως ισχύει, «[σ]κοπός του προγράμματος, [ενν.: της ενισχυτικής διδασκαλίας ειδικών μαθημάτων] είναι η υποστήριξη και προετοιμασία των μαθητών της τρίτης (Γ') τάξης των Γενικών και των Επαγγελματικών Λυκείων, των Λυκείων Ε.Α.Ε., καθώς και της τέταρτης (Δ') τάξης των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ. στα πανελλαδικώς εξεταζόμενα ειδικά μαθήματα, που έχουν επιλέξει και που δεν περιλαμβάνονται στα αντίστοιχα ωρολόγια προγράμματα».

Περαιτέρω, σύμφωνα με τη παρ. 2 του ίδιου άρθρου, όπως ισχύει, «[τ]α προγράμματα αντισταθμιστικής εκπαίδευσης υλοποιούνται: α) στα Σχολικά Κέντρα Αντισταθμιστικής Εκπαίδευσης, τα οποία είναι δυνατό να λειτουργούν σε κάθε γυμνάσιο ή λύκειο ή ανά ομάδες όμορων σχολικών μονάδων γυμνασίου ή λυκείου, β) στα τμήματα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που λειτουργούν στο πλαίσιο των εγκεκριμένων Οργανισμών Θεραπείας του άρθρου 51 του ν. 4139/2013 (Α' 74), όπως ισχύει, γ) στα Σχολικά Κέντρα Αντισταθμιστικής Εκπαίδευσης, τα

οποία είναι δυνατόν να λειτουργούν στα Καταστήματα Κράτησης όπου λειτουργούν Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας της παρ. 1 του άρθρου 5 του ν. 2525/1997 (Α' 188) ή/και γυμνάσια και λύκεια, και δ) στο πλαίσιο της κατ' ιδίαν διδασκαλίας των κρατουμένων στα καταστήματα κράτησης. ε) στις τάξεις των επαγγελματικών λυκείων (ΕΠΑ.Λ.)»²¹.

3. Η Αρχή παρατηρεί ότι τα Σχολικά Κέντρα Αντισταθμιστικής Εκπαίδευσης (Σ.Κ.Α.Ε.) συγκροτούνται, καταρχήν, από ομάδες όμορων Λυκείων με απόφαση του κατά τόπον αρμόδιου Διευθυντή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, προβλέπεται, όμως, και η δυνατότητα ένα Κέντρο να αποτελείται και από μία σχολική μονάδα, με πρόβλεψη, στην περίπτωση αυτή, περί έγκρισης της λειτουργίας του Σ.Κ.Α.Ε. από τον αρμόδιο Περιφερειακό Διευθυντή Εκπαίδευσης, ο οποίος, κατά την έκδοση της σχετικής εγκριτικής απόφασης, λαμβάνει υπόψιν την καλύτερη δυνατή κατανομή των Σ.Κ.Α.Ε. στις Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ευθύνης του και τις διαθέσιμες πιστώσεις.

4. Κατά την άποψη της Αρχής, η άσκηση της εν λόγω αρμοδιότητας βάσει των προβλεπόμενων κριτηρίων δεν πρέπει να οδηγεί σε εκπτώσεις στην ικανοποίηση των αιτήσεων συμμετοχής στην ενισχυτική διδασκαλία των ειδικών μαθημάτων, οι οποίες δεν συνάδουν με το οικείο συνταγματικό πλαίσιο, το οποίο έχει ήδη αναπτυχθεί. Σχετική με τα ανωτέρω είναι και η έννοια της πρόσβασης στους δημόσιους εκπαιδευτικούς θεσμούς εν γένει, αναφορικά με την οποία υποστηρίζεται²² ότι πρέπει να είναι ευχερής, υπό την έννοια ότι απαιτείται να εξασφαλίζεται η δυνατότητα πρόσβασης με τη φυσική έννοια του όρου, δηλαδή να υπάρχει εγγύτητα μεταξύ των κατοικιών των μαθητών και των σχολικών μονάδων, άλλως να παρέχεται η δυνατότητα εξ αποστάσεως διδασκαλίας, στοιχεία τα οποία πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψιν και στην περίπτωση της ενισχυτικής διδασκαλίας των πανελλαδικώς εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων και δη της αρμοδιότητας συγκρότησης των Σ.Κ.Α.Ε. σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν. Συγκεκριμένα, η εν λόγω εκπαιδευτική υπηρεσία πρέπει να οργανώνεται κατά τέτοιον τρόπο, ώστε η πρόσβαση των ενδιαφερόμενων υποψηφίων σε αυτή να μην δυσχεραίνεται λόγω της υπερβολικής απόστασης των σχολικών μονάδων από τον τόπο κατοικίας τους, λαμβανομένης ιδιαίτερης μέριμνας για τις νησιωτικές, ορεινές και λοιπές δυσπρόσιτες περιοχές.

5. Περαιτέρω, η εν λόγω εκπαιδευτική υπηρεσία πρέπει να είναι προσβάσιμη σε όλους τους ενδιαφερόμενους υποψηφίους χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς ανεξαρτήτως των τυχόν ειδικών χαρακτηριστικών τους (λ.χ. άτομα που ανήκουν σε μειονότητες/ άτομα με αναπηρία/ κρατούμενοι). Κατά την άποψη της Αρχής, οι περιπτώσεις αυτές χρήζουν ειδικής κρατικής μέριμνας, δεδομένης της εκ των πραγμάτων δυσμενέστερης θέσης των υποψηφίων που

²¹ Περαιτέρω, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 1 της υπ' αριθμ. 121228/ΓΔ4/24/15-10-2024 Απόφασης της Υφυπουργού Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού «Οργάνωση και λειτουργία σχολικών κέντρων αντισταθμιστικής εκπαίδευσης ως προς την Ενισχυτική Διδασκαλία Ειδικών Μαθημάτων για το σχολικό έτος 2024-2025» (Β' 5767), «[η] Ενισχυτική Διδασκαλία Ειδικών Μαθημάτων υλοποιείται σε Σχολικά Κέντρα Αντισταθμιστικής Εκπαίδευσης (Σ.Κ.Α.Ε.). Τα Σχολικά Κέντρα Αντισταθμιστικής Εκπαίδευσης συγκροτούνται από ομάδες όμορων Λυκείων και ορίζονται ανά Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης με απόφαση του/της Διευθυντή/τριας της οικείας Περιφερειακής Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Υπάρχει η δυνατότητα ένα (1) Σ.Κ.Α.Ε. να αποτελείται από μία (1) σχολική μονάδα. Στην περίπτωση αυτή, η λειτουργία του Σ.Κ.Α.Ε. εγκρίνεται με απόφαση του/της Περιφερειακού/ής Διευθυντή/τριας, λαμβάνοντας υπόψη την καλύτερη δυνατή κατανομή Σ.Κ.Α.Ε. στις Διευθύνσεις Δ/θμιας Εκπ/σης ευθύνης της οικείας Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπ/σης και τις διαθέσιμες πιστώσεις», η δε συμμετοχή των ενδιαφερόμενων στη διδασκαλία των μαθημάτων αυτών γίνεται κατόπιν υποβολής σχετικής αιτήσεως των γονέων/κηδεμόνων των μαθητών ή των ιδίων, εφόσον αυτοί είναι ενήλικες (βλ. την παρ. 5 του ίδιου άρθρου).

²² Για μια ανάλυση και υπό το πρίσμα του άρθρου 13 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα του Ο.Η.Ε. (ν. 1532/1985, Α' 45), βλ. Πηνελόπη Φουντεδάκη, όπ.π., σελ. 183-184.

εμπίπτουν σε αυτές σε σχέση με τους συνυποψηφίους τους, η οποία καθιστά την παροχή της ενισχυτικής διδασκαλίας ειδικών μαθημάτων κατά τρόπο συνεχή, ποιοτικά επαρκή και συνεκτικό αναγκαία προϋπόθεση για τη μείωση της σε βάρος τους εκπαιδευτικής ανισότητας. Εν προκειμένω, υπενθυμίζεται ότι σύμφωνα με τις προπαρατεθείσες διατάξεις, πέραν των περιπτώσεων της Γ΄ τάξης των Γενικών και των Επαγγελματικών Λυκείων και της Δ΄ τάξης των ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ., η ως άνω υπηρεσία παρέχεται στους μαθητές της Γ΄ τάξης των Λυκείων Ε.Α.Ε., αλλά και στο πλαίσιο της κατ' ιδίαν διδασκαλίας των κρατουμένων στα καταστήματα κράτησης ως συστατικό στοιχείο της έννοιας της ενισχυτικής διδασκαλίας. Σε κάθε περίπτωση, το Κράτος οφείλει να διασφαλίζει ότι η υπηρεσία αυτή θα παρέχεται στο σύνολο των περιοχών και δομών, όπου υπάρχουν ενδιαφερόμενοι, και να προβαίνει σε όλες τις απαιτούμενες σχετικές ενέργειες, όποτε παρατηρούνται σχετικές ελλείψεις ή ασυνέχειες στην παροχή της.

6. Επιπροσθέτως, επισημαίνεται ότι, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η διά ζώσης παροχή της ως άνω εκπαιδευτικής υπηρεσίας καθίσταται αδύνατη, είτε μονίμως είτε προσωρινά, για λόγους που δεν μπορούν να αντιμετωπισθούν με άλλα μέσα, το Κράτος πρέπει να μεριμνά στο πλαίσιο της συνταγματικής του υποχρέωσης, ώστε αυτή να παρέχεται, για όσο χρόνο διαρκεί η σχετική αδυναμία, μέσω συστήματος σύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, εφόσον η φύση του διδασκόμενου μαθήματος το επιτρέπει. Εξυπακούεται ότι, σε περίπτωση που το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο δεν προβλέπει αυτή τη δυνατότητα ή δεν την προβλέπει με την απαιτούμενη πληρότητα, απαιτείται να τροποποιηθεί/ συμπληρωθεί αναλόγως.

7. Τέλος, τονίζεται ότι απαραίτητη προϋπόθεση για την πρόσβαση των ενδιαφερόμενων στο ως άνω πρόγραμμα ενισχυτικής διδασκαλίας συνιστά και η έγκαιρη και πλήρης σχετική ενημέρωσή τους. Όπως προκύπτει από την με αρ. πρωτ. 130502/ΓΔ4/01-11-2024 εγκύκλιο της Υφυπουργού Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού προς τις Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης και τις Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Χώρας και, δι' αυτών, στους Συμβούλους Εκπαίδευσης και τις οικείες σχολικές μονάδες Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Γενικά Λύκεια, Επαγγελματικά Λύκεια, Λύκεια Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης και Ενιαία Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια – Λύκεια), η εν λόγω ενημέρωση αφορά τη γνωστοποίηση της δημοσίευσης της υπ' αριθμ. 121228/ΓΔ4/15-10-2024 Υπουργικής Απόφασης²³ στις οικείες σχολικές μονάδες και την με κάθε πρόσφορο τρόπο ενημέρωση των μαθητών/-τριών και των γονέων-κηδεμόνων τους για την υποβολή των αιτήσεων-δηλώσεων ενισχυτικής διδασκαλίας ειδικών μαθημάτων με ανάρτηση του σχετικού προτύπου και στις ιστοσελίδες των σχολικών μονάδων. Παρατηρείται ότι η εγκύκλιος που αφορά την εν λόγω ενημέρωση εκδόθηκε την 1^η Νοεμβρίου 2024, δηλαδή 2 μήνες μετά την έναρξη του σχολικού έτους. Για την ανάγκη της έγκαιρης διενέργειας των σχετικών διοικητικών διαδικασιών βλ. αναλυτικά κατωτέρω υπό Γ.γ.

β) Αναφορικά με την οικονομική πρόσβαση στην ενισχυτική διδασκαλία των πανελλαδικώς εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων

1. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η πρόσβαση των ενδιαφερομένων υποψήφιων στη διδασκαλία των ειδικών μαθημάτων νοείται και με την οικονομική έννοια του όρου στο πλαίσιο της συνταγματικώς προβλεπόμενης δωρεάν παιδείας, δηλαδή της άνευ αντιτίμου παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, εις τρόπον ώστε να αμβλύνεται

²³ Υπ' αριθμ. 121228/ΓΔ4/15-10-2024 Απόφαση της Υφυπουργού Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού «Οργάνωση και λειτουργία σχολικών κέντρων αντισταθμιστικής εκπαίδευσης ως προς την Ενισχυτική Διδασκαλία Ειδικών Μαθημάτων για το σχολικό έτος 2024-2025» (Β΄ 5767)

στο μέγιστο δυνατό βαθμό η ανισότητα των εκπαιδευτικών ευκαιριών ανάμεσα στους υποψηφίους, οι οποίοι διαθέτουν την οικονομική δυνατότητα να αναζητήσουν σχετικές εκπαιδευτικές υπηρεσίες που παρέχονται από τον ιδιωτικό τομέα, και σε εκείνους που δεν έχουν τη συγκεκριμένη δυνατότητα και να μην δημιουργούνται οικονομικού χαρακτήρα εμπόδια στην πρόσβαση των ενδιαφερόμενων υποψηφίων. Κατά την άποψη της Αρχής, η εν λόγω οικονομική πρόσβαση αφορά στην παροχή της δυνατότητας τόσο για την προσήκουσα τελική διαμόρφωση των επιλογών των υποψηφίων, οι οποίες θα συνάδουν με τα πραγματικά ενδιαφέροντά τους και τις ακαδημαϊκές και επαγγελματικές επιδιώξεις τους, όσο και στη συμμετοχή τους στις εξετάσεις των κατ' ιδίαν σχολών/τμημάτων, στις οποίες/στα οποία επιθυμούν να εισαχθούν.

2. Για τον σκοπό αυτό, σύμφωνα με το προαναφερθέν συνταγματικό πλαίσιο, εφόσον το Κράτος έχει επιλέξει να προσφέρει τη διδασκαλία των εν λόγω μαθημάτων μέσω προγράμματος ενισχυτικής διδασκαλίας, οφείλει να προβαίνει σε όλες τις απαιτούμενες ενέργειες, προκειμένου να διασφαλίζεται η διαρκής οικονομική βιωσιμότητα της οικείας δράσης με σκοπό τη δωρεάν παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών, οι οποίες θα πληρούν τα απαιτούμενα για τις ανάγκες των υποψηφίων ποιοτικά κριτήρια. Όπως προέκυψε από την έρευνα της Αρχής, η διδασκαλία των πανελλαδικώς εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων έχει ενταχθεί με σχετική απόφαση που εκδόθηκε τον Νοέμβριο του 2023 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» (ΕΣΠΑ 2021-2027)²⁴ με συνολικό κόστος 1.500.443,96 Ευρώ (συγχρηματοδοτούμενη δημόσια δαπάνη: 1.400.448,84 Ευρώ) και με ημερομηνίες έναρξης της σχετικής Πράξης την 1^η/8/2023 και λήξης την 30^η/6/2027.

3. Κατά την άποψη της Αρχής, λαμβάνοντας υπόψιν τα ανωτέρω, το Κράτος οφείλει να εξασφαλίζει κατά τρόπο πάγιο τους απαιτούμενους για την παροχή της ως άνω ενισχυτικής διδασκαλίας πόρους έχοντας, φυσικά, τη δυνατότητα να εντάσσει τη σχετική δράση σε χρηματοδοτικά προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπό την προϋπόθεση ότι οι προβλεπόμενες δαπάνες καλύπτουν με επάρκεια τις απαιτήσεις της δράσης, ώστε να καλύπτονται τα αναγκαία ποιοτικά κριτήρια (ενδεικτικά: πρόσληψη του συνόλου του απαιτούμενου εκπαιδευτικού προσωπικού, πληρότητα του εξοπλισμού των σχολικών μονάδων και παροχή του συνόλου των αναγκαίων εκπαιδευτικών μέσων, επιμόρφωση των διδασκόντων στις σύγχρονες εκπαιδευτικές μεθόδους κ.λπ.). Για τον σκοπό αυτό, δεδομένων των χρονοβόρων προβλεπόμενων διαδικασιών, απαιτείται ο έγκαιρος προγραμματισμός και υλοποίηση των σχετικών διοικητικών ενεργειών για την πλήρωση των διαδικαστικών και ουσιαστικών προϋποθέσεων υπαγωγής της δράσης στα οικεία χρηματοδοτικά προγράμματα, προκειμένου να μην καθυστερεί, για τον λόγο αυτό, η υλοποίησή τους, ενώ, σε περίπτωση, κατά την οποία δεν είναι δυνατή η ολική ή μερική κάλυψη των απαιτούμενων δαπανών από ενωσιακά κονδύλια, λόγω μη πλήρωσης των απαιτούμενων προϋποθέσεων ή λήξης των

²⁴ Βλ. σχετικά την με αρ.. πρωτ. 101847/01-11-2023 Απόφαση Ένταξης της Πράξης «Ενισχυτική Διδασκαλία για παροχή υποστηρικτικού προγράμματος διδασκαλίας σε πανελληνίως εξεταζόμενα μαθήματα που δε διδάσκονται ενδοσχολικά» με κωδικό ΟΠΣ 6001780, του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή», ΕΣΠΑ 2021-2027 (ΑΔΑ: ΨΤΧΕΗ-02Ν), την με αρ. πρωτ. 6009/10-11-2023 Απόφαση έγκρισης του «Οδηγού Υλοποίησης και Εφαρμογής Φυσικού Αντικειμένου και Διαχείρισης Οικονομικού Αντικειμένου» της Πράξης «Ενισχυτική Διδασκαλία για παροχή υποστηρικτικού προγράμματος διδασκαλίας σε πανελληνίως εξεταζόμενα μαθήματα που δε διδάσκονται ενδοσχολικά», με κωδικό ΟΠΣ 6001780, του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή», ΕΣΠΑ 2021-2027 (ΑΔΑ: 9Σ5Σ46ΝΚΠΔ-0Ε5) και την Αρ. πρωτ.: 2527/24-05-2024 Τροποποίηση της Απόφασης Έγκρισης του «Οδηγού Υλοποίησης και Εφαρμογής Φυσικού Αντικειμένου και Διαχείρισης Οικονομικού Αντικειμένου» της Πράξης «Ενισχυτική Διδασκαλία για παροχή υποστηρικτικού προγράμματος διδασκαλίας σε πανελληνίως εξεταζόμενα μαθήματα που δε διδάσκονται ενδοσχολικά», με κωδικό ΟΠΣ 6001780, του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή», ΕΣΠΑ 2021-2027 (ΑΔΑ: 68ΞΗ46ΝΚΠΔ-7ΒΝ).

προγραμμάτων, το κόστος παροχής της ενισχυτικής διδασκαλίας των ειδικών μαθημάτων πρέπει να καλύπτεται από πόρους του κρατικού προϋπολογισμού ή από άλλους διαθέσιμους πόρους.

γ) Αναφορικά με τον χρόνο υλοποίησης του προγράμματος ενισχυτικής διδασκαλίας των πανελλαδικώς εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων

1. Ως εκπαιδευτική υπηρεσία, η παροχή της οποίας αποτελεί κρατική υποχρέωση, η ενισχυτική διδασκαλία των πανελλαδικώς εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων δέον να παρέχεται σε χρόνο, ο οποίος εξασφαλίζει την κάλυψη της εξεταζόμενης στις πανελλαδικές εξετάσεις ύλης των μαθημάτων αυτών, αποσκοπώντας στην πληρέστερη δυνατή προετοιμασία των ενδιαφερόμενων υποψηφίων. Συγκεκριμένα, σε συνέχεια όσων ήδη έχουν αναφερθεί, απαιτείται η διαρκής κρατική μέριμνα για την έγκαιρη υλοποίηση των σχετικών με την παροχή της εν λόγω ενισχυτικής διδασκαλίας διοικητικών διαδικασιών (λ.χ. έκδοση σχετικών κανονιστικών αποφάσεων/ εγκυκλίων/ διοικητικών πράξεων, δηλώσεις υποψηφίων, πρόσληψη αναπληρωτών εκπαιδευτικών κ.λπ.), ώστε να μην παρατηρείται το φαινόμενο της άπρακτης παρέλευσης μεγάλων χρονικών διαστημάτων με αποτέλεσμα να χάνεται κρίσιμο μέρος του πραγματικού χρόνου ουσιαστικής διδασκαλίας τους.

2. Ως εκ περισσού, υπενθυμίζονται σχετικά τα προβλεπόμενα στις παραγράφους 1 έως 4 του άρθρου 1 της υπ' αριθμ.102791/ΓΔ4/24/10-9-2024 Κοινής Απόφασης του Υπουργού και της Υφυπουργού Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού²⁵ αναφορικά με τη διάρκεια του σχολικού και διδακτικού έτους στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Οι εν λόγω προβλέψεις δέον να εφαρμόζονται πλήρως και στο πλαίσιο του προγράμματος ενισχυτικής διδασκαλίας των πανελλαδικώς εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων και παράλληλα με τις ειδικότερες ρυθμίσεις περί των ωρών ενισχυτικής διδασκαλίας των πανελλαδικώς εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων²⁶, ώστε να επιτυγχάνεται η πληρέστερη δυνατή προετοιμασία των υποψηφίων και

²⁵ Σύμφωνα με τις παραγράφους 1 έως 4 του άρθρου 1 («Σχολικό και Διδακτικό Έτος») της υπ' αριθμ.102791/ΓΔ4/24/10-9-2024 Κοινής Απόφασης του Υπουργού και της Υφυπουργού Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού «Ρύθμιση θεμάτων που αφορούν στην έναρξη και λήξη του σχολικού και διδακτικού έτους, στις αργίες, στις διακοπές, στις εγγραφές, στις μετεγγραφές, στη φοίτηση, στις απουσίες, στα παιδαγωγικά μέτρα, στον χαρακτηρισμό της διαγωγής και στην οργάνωση των σχολικών μονάδων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης» (Β' 5130) «1. Το σχολικό έτος για τα δημόσια και ιδιωτικά Γυμνάσια, Γενικά Λύκεια (ΓΕ.Λ.), Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑ.Λ.), Γυμνάσια Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (Ε.Α.Ε.), Λύκεια Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (Ε.Α.Ε.), Ενιαία Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια Λύκεια (ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ-Λ) και Εργαστήρια Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Ε.Ε.Ε.ΕΚ.), ημερήσια και εσπερινά, αρχίζει την 1η Σεπτεμβρίου και λήγει την 31η Αυγούστου του επόμενου έτους.

2. Το διδακτικό έτος για τα σχολεία της παρ. 1 αρχίζει την 1η Σεπτεμβρίου κάθε έτους και λήγει την 30ή Ιουνίου του επόμενου έτους, ενώ η διδασκαλία των μαθημάτων, καθώς και οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες των Ε.Ε.Ε.ΕΚ., αρχίζει την 11η Σεπτεμβρίου. Όταν η έναρξη των μαθημάτων συμπίπτει με μέρα αργίας τα μαθήματα αρχίζουν την επόμενη εργάσιμη ημέρα. Κατά τη διάρκεια του διδακτικού έτους διεξάγεται η διδασκαλία των μαθημάτων και διενεργούνται οι κάθε είδους εξετάσεις.

3. Τα μαθήματα λήγουν το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Μαΐου. Η λήξη των μαθημάτων του Γυμνασίου, του ΓΕ.Λ., του ΕΠΑ.Λ., του Γυμνασίου Ε.Α.Ε., του Λυκείου Ε.Α.Ε. και του ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ-Λ καθορίζεται κάθε έτος με απόφαση του Υπουργού Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού (Υ.ΠΑΙ.Θ.Α.), η οποία εκδίδεται μέχρι την 20ή Απριλίου.

4. Το διδακτικό έτος στο Γυμνάσιο, στο ΓΕ.Λ., στο ΕΠΑ.Λ., στο Γυμνάσιο Ε.Α.Ε., στο Λύκειο Ε.Α.Ε. και στο ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ-Λ χωρίζεται σε δύο (2) περιόδους που ονομάζονται τετράμηνα. Το πρώτο (Α') τετράμηνο διαρκεί από την 11η Σεπτεμβρίου έως την 20ή Ιανουαρίου. Το δεύτερο (Β') τετράμηνο διαρκεί από την 21η Ιανουαρίου έως τη λήξη των μαθημάτων, όπως ορίζεται στην παρ. 3. Ειδικότερα για τα Ε.Ε.Ε.ΕΚ. το πρώτο (Α') τετράμηνο διαρκεί από την 11η Σεπτεμβρίου έως την 25η Ιανουαρίου. Το δεύτερο (Β') τετράμηνο διαρκεί από την 26η Ιανουαρίου έως τη λήξη των μαθημάτων την 15η Ιουνίου του τρέχοντος έτους».

²⁶ Σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 1 της υπ' αριθμ. 121228/ΓΔ4/24/15-10-2024 Απόφασης της Υφυπουργού Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού «Οργάνωση και λειτουργία σχολικών κέντρων

δη κατά τρόπο, ο οποίος δεν θα καθιστά δυσχερή τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων στη διδασκαλία αυτή.

3. Πέραν τούτων, όπως προέκυψε από την έρευνα της Αρχής, με την με αρ. πρωτ. 18-12-2024 152146/ΓΔ4/18-12-2024 Πρόσκληση της Υφυπουργού Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού²⁷ κλήθηκαν οι υποψήφιοι εκπαιδευτικοί των σχετικών κλάδων, οι οποίοι επιθυμούσαν να προσληφθούν ως προσωρινοί αναπληρωτές μειωμένου ωραρίου ή ωρομίσθιοι εκπαιδευτικοί, με σχέση εργασίας Ιδιωτικού Δικαίου Ορισμένου Χρόνου, για την υλοποίηση της πράξης με τίτλο «Ενισχυτική Διδασκαλία για παροχή υποστηρικτικού προγράμματος διδασκαλίας σε πανελληνίως εξεταζόμενα μαθήματα που δε διδάσκονται ενδοσχολικά» (MIS 6001780) για το σχολικό έτος 2024-2025, να υποβάλουν την ηλεκτρονική αίτηση στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Διαχείρισης Προσωπικού Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Ο.Π.ΣΥ.Δ.) από τις 19-12-2024 έως και τις 23-12-2024.

Ακολούθως, με την με αρ. πρωτ. 153324/ΓΔ4/20-12-2024 εγκύκλιο της Υφυπουργού Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού²⁸ δόθηκαν οδηγίες σχετικά με τη διαδικασία πρόσληψης αναπληρωτών και ωρομισθίων εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες του προγράμματος ενισχυτικής διδασκαλίας των πανελλαδικώς εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι στην εν λόγω εγκύκλιο ως ημερομηνία έκδοσης των Πινάκων Κατάταξης των υποψήφιων αναπληρωτών μειωμένου ωραρίου ή/και ωρομισθίων εκπαιδευτικών από τις Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ορίστηκε η 27^η Δεκεμβρίου 2024, ως ημερομηνία σύναψης των σχετικών συμβάσεων και έκδοσης των σχετικών αποφάσεων πρόσληψης και τοποθέτησης των εκπαιδευτικών ορίστηκε η 8^η Ιανουαρίου 2025, ενώ ως ημερομηνία ενημέρωσης των μαθητών/-τριών από τις σχολικές μονάδες για την έναρξη των μαθημάτων και κατάρτισης του ωρολογίου προγράμματος των μαθημάτων ορίστηκε η 9^η Ιανουαρίου 2025.

4. Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω, το πρόγραμμα ενισχυτικής διδασκαλίας των πανελλαδικώς εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων φαίνεται ότι υλοποιήθηκε μόνο για το 2^ο

αντισταθμιστικής εκπαίδευσης ως προς την Ενισχυτική Διδασκαλία Ειδικών Μαθημάτων για το σχολικό έτος 2024-2025» (Β' 5767) «[η] Ενισχυτική Διδασκαλία Ειδικών Μαθημάτων αρχίζει να λειτουργεί όπως ορίζεται από την σχετική εγκύκλιο έναρξης που εκδίδεται από τη Διεύθυνση Σπουδών, Προγραμμάτων και Οργάνωσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, τη Διεύθυνση Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και τη Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης κάθε σχολικό έτος και λήγει με τη λήξη των μαθημάτων και πριν από την έναρξη των εξετάσεων. Η διάρκεια της διδακτικής ώρας ορίζεται σε σαράντα πέντε (45) λεπτά και η διάρκεια του διαλείμματος σε πέντε (05) λεπτά. Η διδασκαλία των μαθημάτων δεν διεξάγεται στις διακοπές και στις αργίες σύμφωνα με το άρθρο 2 της υπό στοιχεία 102791/ΓΔ4/10-09-2024 Κ.Υ.Α. (Β' 5130). Κάθε μάθημα της παρ. 1 διδάσκεται δύο (02) ώρες εβδομαδιαίως, εκτός των μαθημάτων του Ελεύθερου Σχεδίου και του Γραμμικού Σχεδίου που διδάσκονται τρεις (03) ώρες εβδομαδιαίως το καθένα». Σχετική είναι και η με αρ. πρωτ. 130502/ΓΔ4/01-11-2024 εγκύκλιος της Υφυπουργού Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού προς τις Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης και τις Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Χώρας και, δι' αυτών, στους Συμβούλους Εκπαίδευσης και τις οικείες σχολικές μονάδες Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Γενικά Λύκεια, Επαγγελματικά Λύκεια, Λύκεια Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης και Ενιαία Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια – Λύκεια) που αφορά το τρέχον σχολικό έτος, με την οποία οι παραλήπτες καλούνται να κινήσουν τη διαδικασία για τη συγκρότηση και τη λειτουργία των Σ.Κ.Α.Ε. αρμοδιότητάς τους βάσει των προβλεπόμενων σχετικών αρμοδιοτήτων τους, θέτοντας προθεσμία έως τις 18/11/2024 για τη γνωστοποίηση στη Διεύθυνση Σπουδών, Προγραμμάτων και Οργάνωσης Δ.Ε./Τμήμα Α' του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α. του συνόλου των Σ.Κ.Α.Ε. και των τμημάτων που θα λειτουργήσουν.

²⁷ Αρ. πρωτ. 152146/ΓΔ4/18-12-2024 Πρόσκληση της Υφυπουργού Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού με θέμα «Πρόσκληση για υποβολή αιτήσεων υποψήφιων διδασκόντων στην Ενισχυτική Διδασκαλία Ειδικών Μαθημάτων για το σχολικό έτος 2024-2025» (ΑΔΑ: 9Δ0Φ46ΝΚΠΔ-Κ6Ν)

²⁸ Αρ. πρωτ. 153324/ΓΔ4/20-12-2024 εγκύκλιο της Υφυπουργού Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού με θέμα «Πρόσληψη αναπληρωτών μειωμένου ωραρίου και ωρομισθίων εκπαιδευτικών για την πλήρωση κενών θέσεων σε τμήματα Ενισχυτικής Διδασκαλίας Ειδικών Μαθημάτων για το σχολικό έτος 2024-25 και έναρξη του προγράμματος» (ΑΔΑ: 6ΚΙΧ46ΝΚΠΔ-Ν3Ρ)

τετράμηνο του τρέχοντος σχολικού έτους (2024-2025) (από 21/1/2025 έως το 2^ο 15ήμερο του Μαΐου 2025), με την επιφύλαξη τυχόν παραγόντων που οδήγησαν στην περαιτέρω καθυστέρηση της έναρξης των μαθημάτων στις κατ' ιδίαν Σ.Κ.Α.Ε. και οι οποίοι δεν είναι σε γνώση της Αρχής.

Κατά την άποψη της Αρχής, τα ανωτέρω δεν συνάδουν με την κατά τα προαναφερθέντα υποχρέωση του Κράτους για την έγκαιρη υλοποίηση των απαιτούμενων διοικητικών ενεργειών, η δε παρατηρούμενη καθυστέρηση δυσχεραίνει ουσιαστικά την κάλυψη της εξεταζόμενης στις πανελλαδικές εξετάσεις ύλης των ειδικών μαθημάτων μέσω του σχετικού προγράμματος ενισχυτικής διδασκαλίας. Συνεπώς, οι ενδιαφερόμενοι υποψήφιοι, οι οποίοι δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να διδαχθούν τα ανωτέρω μαθήματα έναντι αντιτίμου από εκπαιδευτικούς φορείς του ιδιωτικού τομέα, βρίσκονται εκ των πραγμάτων σε δυσμενέστερη θέση έναντι εκείνων που έχουν τη δυνατότητα αυτή, γεγονός το οποίο αντίκειται στις συνταγματικές αρχές της ισότητας και της αξιοκρατίας, όπως έχουν ήδη αναπτυχθεί. Τούτων δοθέντων, το Κράτος οφείλει εφεξής να λαμβάνει κάθε δυνατή μέριμνα, ώστε το πρόγραμμα ενισχυτικής διδασκαλίας των πανελλαδικώς εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων να παρέχεται στους ενδιαφερόμενους υποψήφιους με πληρότητα καθ' όλη την εκάστοτε προβλεπόμενη διάρκεια του σχολικού έτους, προβαίνοντας εγκαίρως στο σύνολο των απαιτούμενων προς τούτο διοικητικών ενεργειών (έκδοση Υπουργικών Αποφάσεων, εγκυκλίων, συγκρότησης Σ.Κ.Α.Ε., προσκλήσεων και συμβάσεων/πράξεων πρόσληψης του απαιτούμενου εκπαιδευτικού προσωπικού) σε χρόνο, ο οποίος θα καθιστά εν τοις πράγμασι δυνατή την ουσιαστική εκκίνηση του προγράμματος ενισχυτικής διδασκαλίας των πανελλαδικώς εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων κατά την έναρξη του σχολικού έτους²⁹.

δ) Αναφορικά με το περιεχόμενο της ενισχυτικής διδασκαλίας των πανελλαδικώς εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων

1. Όπως υποστηρίζεται σχετικά με την παροχή των δημόσιων εκπαιδευτικών υπηρεσιών³⁰, αυτή πρέπει να είναι ικανοποιητική, δηλαδή, πέραν της πληρότητας των παρεχόμενων υποδομών, οι εκπαιδευτικές υπηρεσίες οφείλουν να προσφέρονται με ποιότητα επαρκή και αντίστοιχη προς τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων, τις οποίες αποσκοπούν να καλύψουν, προσαρμοζόμενες, ιδίως, στις μεταβαλλόμενες κοινωνικές ανάγκες και τα τεχνολογικά δεδομένα. Τα ανωτέρω ισχύουν και εν προκειμένω, πολλώ δε μάλλον λαμβάνοντας υπόψιν ότι τα πανελλαδικώς εξεταζόμενα ειδικά μαθήματα συνιστούν απαραίτητη προϋπόθεση για την εισαγωγή των υποψηφίων σε συγκεκριμένες σχολές και τμήματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και, ως εκ τούτου, έχουν ιδιαίτερη σημασία για τη σχετική προετοιμασία των υποψηφίων. Τούτων δοθέντων, η διδασκαλία των μαθημάτων αυτών πρέπει να ανταποκρίνεται με πληρότητα στις ανάγκες των υποψηφίων, παρεχόμενη βάσει σύγχρονων προγραμμάτων σπουδών από επαρκώς καταρτισμένους εκπαιδευτικούς λειτουργούς.

Κατωτέρω αναπτύσσεται περαιτέρω το κρίσιμο ζήτημα των ειδικών μαθημάτων που παρέχονται από το σχετικό πρόγραμμα ενισχυτικής διδασκαλίας σε αντιπαραβολή με τα απαιτούμενα βάσει των πλαισίου των πανελλαδικών εξετάσεων πρόσθετα μαθήματα για την εισαγωγή σε ειδικές κατηγορίες σχολών.

²⁹ Σχετικά με το ζήτημα των τυχόν καθυστερήσεων λόγω των χρονοβόρων διοικητικών διαδικασιών ένταξης του προγράμματος ενισχυτικής διδασκαλίας των πανελλαδικώς εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων σε ενωσιακά χρηματοδοτικά προγράμματα βλ. ανωτέρω υπό Γ.β.2-3.

³⁰ Βλ. Πηνελόπη Φουντεδάκη, όπ.π., σελ. 183-184, με αναφορά και στο άρθρο 13 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα του Ο.Η.Ε. (ν. 1532/1985, Α' 45).

2. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από το άρθρο 1 «Σχολές, Τμήματα ή Εισαγωγικές Κατευθύνσεις Τμημάτων των Α.Ε.Ι. και των Α.Σ.Τ.Ε., για τα οποία απαιτείται εξέταση σε ειδικά μαθήματα και ορισμός ειδικών μαθημάτων για κάθε ένα από αυτά» της υπ' αριθμ. Φ.253/154481/Α5/24/24-12-2024 Απόφασης του Υπουργού Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, όπως ισχύει, για την εισαγωγή των υποψηφίων στο πρώτο εξάμηνο σπουδών συγκεκριμένων Σχολών ή Τμημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης³¹ απαιτείται η υποχρεωτική εξέτασή τους σε ένα ή δύο ειδικά μαθήματα κατά περίπτωση. Στην ως άνω Υπουργική Απόφαση ως εξεταζόμενα ειδικά μαθήματα αναφέρονται οι ξένες γλώσσες «Αγγλικά», «Γαλλικά», «Γερμανικά», «Ιταλικά», «Ισπανικά», καθώς και τα μαθήματα «Ελεύθερο Σχέδιο» και «Γραμμικό Σχέδιο».

Επίσης, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 2 της υπ' αριθμ. Φ.253/66947/Α5/23/14-6-2023 Απόφασης του Υπουργού Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού³², όπως ισχύει, για την εισαγωγή στα Τμήματα Μουσικών Σπουδών των ελληνικών πανεπιστημίων³³ οι

³¹ Σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο, «1. Για την εισαγωγή στο πρώτο εξάμηνο σπουδών των παρακάτω Σχολών ή Τμημάτων Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης οι υποψήφιοι φοιτητές εξετάζονται υποχρεωτικά σε ένα ή δύο ειδικά μαθήματα κατά περίπτωση. Ειδικότερα οι υποψήφιοι για εισαγωγή στις Σχολές ή στα Τμήματα ή στις Εισαγωγικές Κατευθύνσεις:

α) Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιά, Τουριστικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιά, Οικονομικής και Διοίκησης Τουρισμού του Πανεπιστημίου Αιγαίου και Τουρισμού του Ιονίου Πανεπιστημίου εξετάζονται στο ειδικό μάθημα ξένης γλώσσας «Αγγλικά».

β) Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης εξετάζονται στο ειδικό μάθημα ξένης γλώσσας «Γαλλικά».

γ) Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης εξετάζονται στο ειδικό μάθημα ξένης γλώσσας «Γερμανικά».

δ) Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης εξετάζονται στο ειδικό μάθημα ξένης γλώσσας «Ιταλικά».

ε) Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών εξετάζονται στο ειδικό μάθημα ξένης γλώσσας «Ισπανικά».

στ) Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιά και του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Διεθνών Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου, Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού του Παντείου Πανεπιστημίου, Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Δημοσιογραφίας και Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Επικοινωνίας και Ψηφιακών Μέσων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, Διοίκησης Τουρισμού του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, Διοίκησης Τουρισμού του Πανεπιστημίου Πατρών, καθώς και για τις Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης Ρόδου και Κρήτης, εξετάζονται σε ένα από τα εξής ειδικά μαθήματα ξένων γλωσσών: «Αγγλικά», «Γαλλικά», «Γερμανικά», «Ιταλικά».

ζ) Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου, εξετάζονται σε δύο από τα εξής ειδικά μαθήματα ξένων γλωσσών: «Αγγλικά», «Γαλλικά», «Γερμανικά».

η) Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, του Πολυτεχνείου Κρήτης, του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, του Πανεπιστημίου Πατρών, του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης και του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Γραφιστικής και Οπτικής Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής και Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος, εξετάζονται στα δύο ειδικά μαθήματα «Ελεύθερο Σχέδιο» και «Γραμμικό Σχέδιο».

θ) Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, εξετάζονται στο ειδικό μάθημα «Ελεύθερο Σχέδιο».

³² Υπ' αριθμ. Φ.253/66947/Α5/23/14-6-2023 Απόφαση του Υπουργού Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού «Εισαγωγή φοιτητών σε Τμήματα Μουσικών Σπουδών των Α.Ε.Ι., σύμφωνα με το άρθρο 19 του ν. 4559/2018 (Α' 142) όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 383 του ν. 4957/2022 (Α' 141), από το ακαδημαϊκό έτος 2024-2025 και εφεξής» (Β' 3927)

³³ Στην παρ. 1 του άρθρου 1 της εν λόγω Υπουργικής Απόφασης αναφέρονται, συγκεκριμένα, τα εξής Τμήματα: α) Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, β) Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, γ) Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου, δ) Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και ε) Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

υποψήφιοι εξετάζονται στα ειδικά μαθήματα «Μουσική Εκτέλεση και Ερμηνεία» και «Μουσική Αντίληψη, Θεωρία και Αρμονία». Σημειώνεται, ότι η μη συμπερίληψη των οικείων ειδικών μαθημάτων στα ωρολόγια προγράμματα του Λυκείου και η διδασκαλία τους μέσω προγράμματος ενισχυτικής διδασκαλίας δεν αντίκειται, επί της αρχής, με το συνταγματικό πλαίσιο που περιγράφηκε ανωτέρω, υπό την αναγκαία προϋπόθεση ότι ο τρόπος παροχής και το περιεχόμενο της διδασκαλίας τους πληρούν अपαρέγκλιτα τα απαιτούμενα για τις ανάγκες προετοιμασίας των υποψηφίων ποιοτικά κριτήρια.

Υπενθυμίζεται, επίσης, ότι οι υποψήφιοι των πανελλαδικών εξετάσεων δύνανται να δηλώνουν στα μηχανογραφικά τους δελτία την προτίμησή τους σε Σχολές/Τμήματα, για την εισαγωγή στα οποία απαιτείται η συμμετοχή και σε πρακτικές δοκιμασίες στα προβλεπόμενα αγωνίσματα (αφορά τα ΤΕΦΑΑ³⁴). Επιπροσθέτως, σε ό,τι αφορά τις Στρατιωτικές Σχολές, τις Αστυνομικές Σχολές, τις Σχολές της Πυροσβεστικής Ακαδημίας, τις Σχολές του Λιμενικού Σώματος και τις Σχολές της Ακαδημίας Εμπορικού Ναυτικού, οι ενδιαφερόμενοι υποψήφιοι πρέπει να συμμετάσχουν σε προκαταρκτικές εξετάσεις στα προβλεπόμενα στις σχετικές προκηρύξεις των αρμόδιων Υπουργείων αγωνίσματα³⁵.

3. Από την αντιπαράθεση των προαναφερθέντων με τα προσφερόμενα διά του σχετικού προγράμματος ενισχυτικής διδασκαλίας ειδικά μαθήματα (Ελεύθερο Σχέδιο, Γραμμικό Σχέδιο, Γαλλικά, Γερμανικά, Ιταλικά, Ισπανικά, Μουσική Αντίληψη, Θεωρία και Αρμονία³⁶) συνάγεται ότι στο εν λόγω πρόγραμμα δεν προσφέρεται το εξεταζόμενο ειδικό μάθημα της «Μουσικής Εκτέλεσης και Ερμηνείας»³⁷. Κατά την άποψη της Αρχής, το γεγονός της εξέτασης σε μη δωρεάν διδασκόμενα ειδικά μαθήματα ως προϋπόθεσης για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση νομοτελειακά οδηγεί στην ανάγκη των ενδιαφερόμενων υποψηφίων να καταφύγουν στους οικείους φορείς του ιδιωτικού τομέα, προκειμένου να τα διδαχθούν, κατάσταση η οποία δεν συνάδει με το κοινωνικό δικαίωμα για δωρεάν παιδεία και τις συνταγματικές αρχές της ισότητας και της αξιοκρατίας, καθώς, με τον τρόπο αυτό, καθίσταται δυσμενέστερη η θέση των υποψηφίων που δεν διαθέτουν τα οικονομικά προς τούτο μέσα.

Σε ό,τι αφορά το ειδικό μάθημα των «Αγγλικών», επισημαίνεται ότι από μόνη την ένταξη του στο ωρολόγιο πρόγραμμα δεν συνάγεται τεκμήριο συμφωνίας με το ανωτέρω συνταγματικό πλαίσιο, καθώς, και σε αυτή την περίπτωση, ο τρόπος παροχής και το περιεχόμενο της διδασκαλίας του πρέπει να πληρούν απαρεγκλίτως τα απαιτούμενα για τις ανάγκες των υποψηφίων ποιοτικά κριτήρια, κάτι που, άλλωστε, ισχύει και για το σύνολο των εξεταζόμενων στις πανελλαδικές εξετάσεις μαθημάτων.

4. Αντιστοίχως, τα προαναφερθέντα ισχύουν και στην περίπτωση των πρακτικών δοκιμασιών για την εισαγωγή στα ΤΕΦΑΑ που αποτελούν πανεπιστημιακά τμήματα, και δη οργανικές μονάδες νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση της παρ. 5 του άρθρου 16 του Συντάγματος.

³⁴ Όπως προέκυψε από την έρευνα της Αρχής, οι υποψήφιοι/ες για τα ΤΕΦΑΑ εξετάζονται σε τρία (3) αγωνίσματα επιλογής τους εκ των τεσσάρων (4) που συγκαταλέγονται στις πρακτικές δοκιμασίες («Δρόμος 400μ» για άνδρες και «Δρόμος 200μ» για γυναίκες, «Κολύμβηση 50μ ελεύθερο», «Άλμα σε μήκος» και «Σφαιροβολία με βάρος σφαίρας 6κ» για άνδρες και «Σφαιροβολία με βάρος σφαίρας 4κ» για γυναίκες).

³⁵ Βλ. σχετικά και την με αρ. πρωτ. Φ251/143108/Α5/28-11-2024 εγκύκλιο της Προϊσταμένης της Γενικής Διεύθυνσης Ψηφιακών Συστημάτων, Υποδομών και Εξετάσεων του Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού με θέμα: «ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΙΤΗΣΗΣ-ΔΗΛΩΣΗΣ ΓΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΓΕΛ ΈΤΟΥΣ 2025 (μαθητές ή απόφοιτοι) - ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΙΤΗΣΗΣ-ΥΠΕΥΘΥΝΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ 5 ΜΟΥΣΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ με τη διαδικασία εισαγωγής του Ν. 4559/2018 (ΦΕΚ 142 Α΄) όπως ισχύει (μαθητές ή απόφοιτοι)» (ΑΔΑ: Ψ6ΤΩ46ΝΚΠΔ-ΧΧ5).

³⁶ Βλ. άρθρο Μόνο παρ. 1 της υπ' αριθμ. 121228/ΓΔ4/24/15-10-2024 Απόφασης της Υφυπουργού Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού.

³⁷ Σημειώνεται ότι το ειδικό μάθημα των «Αγγλικών» εντάσσεται στο ωρολόγιο πρόγραμμα.

5. Ειδικότερο είναι το ζήτημα των πρακτικών δοκιμασιών, οι οποίες αποτελούν προϋπόθεση για την εισαγωγή στις Στρατιωτικές Σχολές, τις Αστυνομικές Σχολές, τις Σχολές της Πυροσβεστικής Ακαδημίας, τις Σχολές του Λιμενικού Σώματος και τις Σχολές της Ακαδημίας Εμπορικού Ναυτικού μέσω της διαδικασίας των πανελλαδικών εξετάσεων, δεδομένου ότι οι εν λόγω σχολές εμπίπτουν στην αρμοδιότητα άλλων Υπουργείων. Κατά την άποψη της Αρχής, δεδομένου ότι η εισαγωγή στις εν λόγω σχολές λαμβάνει χώρα μέσω των πανελλαδικών εξετάσεων, κρίνεται αναγκαία η συνεργασία του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού με τα αρμόδια Υπουργεία, προκειμένου να τυγχάνουν, και εν προκειμένω, σεβασμού οι συνταγματικές αρχές της ισότητας και της αξιοκρατίας σύμφωνα με τα προαναφερθέντα.

Δ. Το αίτημα της Αρχής

Λαμβάνοντας υπόψιν τα ανωτέρω, θα παρακαλούσα για την ενημέρωση της Αρχής αναφορικά με τα εξής:

1. α) Για ποιον λόγο/ Για ποιους λόγους παρατηρήθηκε σημαντική καθυστέρηση στην υλοποίηση των απαιτούμενων διοικητικών ενεργειών (λ.χ. έκδοση σχετικών κανονιστικών αποφάσεων/ εγκυκλίων/ διοικητικών πράξεων, δηλώσεις υποψηφίων, πρόσληψη αναπληρωτών εκπαιδευτικών κ.λπ.) και, συνακόλουθα, στην έναρξη της ενισχυτικής διδασκαλίας των πανελλαδικώς εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων κατά το τρέχον σχολικό έτος.

β) Ποιος είναι ο σχεδιασμός του Υπουργείου σας, ώστε να μην επαναληφθεί το φαινόμενο της προαναφερθείσας καθυστέρησης.

2. α) Ποιος είναι ο αριθμός των υποψηφίων, οι οποίοι υπέβαλαν αιτήσεις συμμετοχής στο πρόγραμμα ενισχυτικής διδασκαλίας των πανελλαδικώς εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων κατά το τρέχον (2024-2025) και κατά το προηγούμενο (2023-2024) σχολικό έτος, συνολικά, ανά ειδικό μάθημα και ανά Περιφερειακή Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

β) Ποιος είναι ο αριθμός των υποψηφίων, στους οποίους παρέχεται ενισχυτική διδασκαλία στα πανελλαδικώς εξεταζόμενα ειδικά μαθήματα κατά το τρέχον (2024-2025) και κατά το προηγούμενο (2023-2024) σχολικό έτος κατόπιν της έναρξης του σχετικού προγράμματος, συνολικά, ανά ειδικό μάθημα και ανά Περιφερειακή Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

γ) Σε περίπτωση, κατά την οποία παρουσιάζεται αναντιστοιχία μεταξύ των αιτούντων και των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα ενισχυτικής διδασκαλίας, για ποιους λόγους εμφανίζεται η αναντιστοιχία αυτή, με ειδική μνεία στις περιπτώσεις που δεν υπήρξε έναρξη λειτουργίας σχετικών Σ.Κ.Α.Ε. κ.λπ. στον τόπο διαμονής των υποψηφίων.

3. α) Αν με το πρόγραμμα ενισχυτικής διδασκαλίας των πανελλαδικώς εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων καλύπτεται, κατά το τρέχον σχολικό έτος, το σύνολο των αιτούντων υποψηφίων, παρέχοντας στοιχεία για τα τυχόν όμορα Λύκεια που εξυπηρετεί το κάθε Σ.Κ.Α.Ε., όπου απαιτείται.

β) Αν με το πρόγραμμα ενισχυτικής διδασκαλίας των πανελλαδικώς εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων καλύπτεται, κατά το τρέχον σχολικό έτος, το σύνολο των αιτούντων υποψηφίων, οι οποίοι διαμένουν σε νησιωτικές, ορεινές και λοιπές δυσπρόσιτες περιοχές.

γ) Αν με το πρόγραμμα ενισχυτικής διδασκαλίας των πανελλαδικώς εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων καλύπτεται, κατά το τρέχον σχολικό έτος, το σύνολο των αιτούντων υποψηφίων, οι οποίοι έχουν ειδικά χαρακτηριστικά (λ.χ. άτομα που ανήκουν σε μειονότητες/ άτομα με αναπηρία/ κρατούμενοι).

δ) Σε περίπτωση, κατά την οποία παρουσιάζεται αναντιστοιχία μεταξύ των αιτούντων και των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα ενισχυτικής διδασκαλίας στις ανωτέρω περιπτώσεις, για ποιους λόγους εμφανίζεται η αναντιστοιχία αυτή.

4. Αν το πρόγραμμα ενισχυτικής διδασκαλίας των πανελλαδικώς εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων παρέχεται αποκλειστικά διά ζώσης ή και μέσω χρήσης συστήματος σύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, εφόσον η φύση του διδασκόμενου μαθήματος το επιτρέπει, με ειδική μνεία των περιπτώσεων που η εν λόγω παροχή έλαβε χώρα.

5. α) Μέχρι ποιο σχολικό έτος καλύπτεται η χρηματοδότηση της παροχής της ενισχυτικής διδασκαλίας των πανελλαδικώς εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων από το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» (ΕΣΠΑ 2021-2027).

β) Ποιος είναι ο προγραμματισμός του Υπουργείου σας για τη διασφάλιση της παροχής της ενισχυτικής διδασκαλίας των πανελλαδικώς εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων μετά τη λήξη του Προγράμματος «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» (ΕΣΠΑ 2021-2027) και, ειδικότερα, αν βρίσκεται στον προγραμματισμό του Υπουργείου σας η πρόβλεψη περί κάλυψης της σχετικής δαπάνης από κονδύλια του κρατικού προϋπολογισμού ή από άλλους διαθέσιμους πόρους, σε περίπτωση που δεν καταστεί εφικτή η χρήση ενωσιακών κονδυλίων.

6. α) Αν κατά την υλοποίηση του προγράμματος ενισχυτικής διδασκαλίας παρέχεται το σύνολο των προβλεπόμενων στις σχετικές διατάξεις πανελλαδικών εξεταζόμενων ειδικών μαθημάτων στο σύνολο της Επικράτειας, με ειδική μνεία και στην περίπτωση των αιτούντων υποψηφίων που διαμένουν σε νησιωτικές, ορεινές και λοιπές δυσπρόσιτες περιοχές, καθώς και των αιτούντων υποψηφίων, οι οποίοι έχουν ειδικά χαρακτηριστικά (λ.χ. άτομα που ανήκουν σε μειονότητες/ άτομα με αναπηρία/ κρατούμενοι)

β) Για ποιον λόγο/ Για ποιους λόγους εξαιρέθηκαν, βάσει των σχετικών διατάξεων, συγκεκριμένα πανελλαδικώς εξεταζόμενα ειδικά μαθήματα και πρακτικές δοκιμασίες (λ.χ. για την εισαγωγή σε Μουσικές Σχολές/ ΤΕΦΑΑ) από το πρόγραμμα ενισχυτικής διδασκαλίας ειδικών μαθημάτων και αν βρίσκεται στο σχεδιασμό του Υπουργείου σας η προσφορά των μαθημάτων αυτών κατά τα επόμενα σχολικά έτη.

γ) Αν βρίσκεται στο σχεδιασμό του Υπουργείου σας η συνεργασία με συναρμόδια Υπουργεία στην περίπτωση των πρακτικών δοκιμασιών, οι οποίες αποτελούν προϋπόθεση για την εισαγωγή σε Σχολές αρμοδιότητάς τους (λ.χ. Στρατιωτικές Σχολές, τις Αστυνομικές Σχολές, τις Σχολές της Πυροσβεστικής Ακαδημίας, τις Σχολές του Λιμενικού Σώματος και τις Σχολές της Ακαδημίας Εμπορικού Ναυτικού).

7. Τις απόψεις σας σχετικά με τα διαλαμβανόμενα στο παρόν.

Με τιμή,

Ανδρέας Ι. Ποπτάκης
Συνήγορος του Πολίτη